

کرونا‌ی ترک نماز!

حجت الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی
قال فرهنی

نمی‌دانم اوایل گسترش ویروس کرونا را در خاطر دارید یا نه، روزهای سخت و تلخی بود. یک کابوس واقعی بود. ویروسی که درصد بالایی از افرادی که مبتلا به آن می‌شدند، به کام مرگ می‌رفتند. در این روزها، دستورالعمل‌هایی عمومی شد و به صورت عمومی عمل می‌شد؛ مثل شست‌وشوی ویژه دست‌ها و وسایل و بیرون رفتن از منزل الادر مواقع ضروری و هزاران مثال دیگر. کارهایی که در آن روزهای فراموش نشدنی و سخت انجام می‌دادیم و اتفاقاتی که در آن روزها شاهدش بودیم، اما آنچه من می‌خواهم در این چند سطر به آن بپردازم، ویروس کرونا نیست، بلکه چیزی شبیه ویروس کروناست و کاملاً مسری. کاملاً مهلک و کاملاً خطرناک!

وضعیت وقتی خطرناک‌تر می‌شود که می‌بینیم هیچ تدبیر و تدارک ویژه‌ای هم برای آن اعلام نشده است و بسیار پیشرو و خزنده است و طعمه‌های خودش را یکی یکی شکار و مبتلا می‌کند. آنچه من می‌خواهم درباره‌ر صحبت کنم و درباره‌اش هشدار بدهم، «کرونا‌ی بی‌نمازی» است!

وقتی در مورد مسئله بی‌نمازی به روایات دینی برمی‌گردیم و در آن‌ها سیر می‌کنیم، می‌بینیم که اهل بیت^(ع) به مسئله بی‌نماز و بی‌نمازی مثل یک ویروس نگاه کرده‌اند و دقیقاً شبیه دستوراتی را داده‌اند که دکترها هنگام شایع شدن یک ویروس و برخورد با یک فرد مبتلامی دهند؛ همان اهل‌بیتی که بزرگ‌ترین طبیب‌روح هستند و دقیقاً عاقبت انتشار این ویروس مهلک و مبتلا شدن به آن و آثار این ابتلا را می‌دانند و می‌بینند. اگر ایمان، به افراد، زندگی و حیات معنوی می‌بخشد، در احادیث ما ترک نماز، موجب کفر و مرگ در حیات معنوی شمرده شده است، مرگی که باعث می‌شود آن شخص دیگر دین‌دار محسوب نشود و تمام اعمال خوب او ضبط شود و در پیشگاه الهی بی‌ارزش شود. نشانه دیگر خطر این ویروس و مهلک بودن آن که باب همه بدی‌ها را به روی انسان باز می‌کند، این است که قرآن می‌گوید وقتی از اهل جهنم می‌پرسند چه چیزی کار شما را به اینجا کشاند، یکی از پاسخ‌هایی که می‌دهند این است: «قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ»؛ می‌گویند ما از نمازگزاران نبودیم».

امام صادق^(ع) در پاسخ به این پرسش که چرا تارک نماز، کافر خوانده می‌شود اما زناکار، نه، فرمودند: «چون کسی که زنا و امثال این کار را می‌کند، بر اثر غلبه شهوت دست به این کارها می‌زند، اما تارک نماز، آن را ترک نمی‌کند، مگر از روی سبک شمردن و بی‌اعتنایی به آن».

اما نکته مهم بعدی که کار را در مورد محافظت در ویروس ترک نماز، سخت می‌کند، این است که گاهی راهی برای کمک کردن به افراد مبتلا نداریم؛ یعنی نمی‌توانیم با نهی ازمنکر مشفقانه و دلسوزانه آن‌ها را به‌سوی نماز و پهبودی بکشانیم، حتی گاهی شرایط طوری است که نمی‌توانیم خودمان هم از آن‌ها فاصله بگیریم و با آن‌ها قطع رابطه کنیم و این، کار را بسیار سخت می‌کند. در این شرایط، دستورالعمل این است که انسان به تقویت بنیه خود در عبادت بپردازد؛ یعنی جدا از آنکه نماز واجب خود را کامل و با تشریفات به‌جا می‌آورد، اهل نمازهای مستحبی هم باشد؛ این یعنی تقویت بنیه برای ایزوله شدن در برابر این ویروسی که واقعاً برای حیات معنوی انسان مهلک است. از خداوند بزرگ می‌خواهیم در این روزگار سخت به ما کمک کند که بتوانیم دین‌دار و اهل نماز باشیم و دین‌دار و اهل نماز بمانیم، ان‌شاء...!

اشارت

علاقه‌ای که باعث غم و اندوه می‌شود!

طیبه اشرفی! یکی از توصیه‌های روایات به ما، زهد یا همان بی‌اعتنایی به تعلقات دنیایی و مادیات است؛ به همین دلیل هم روایات به شیوه‌های مختلف و سازوکارهای تشویقی، تلاش می‌کنند که ما را به ایجاد و تقویت این خصیصه در سبک زندگی مان ترغیب کنند.

معنای زهد

امام علی^(ع) در تعریف زهد و چیستی آن می‌فرمایند: «ای مردم! زهد، کوتاهی آرزو و گزاردن شکر نعمت‌ها و خویشتن‌داری در هنگام روبه‌رو شدن با حرام‌هاست. اگر این زهد از شما برنیامد، [لااقل] نباید که حرام، بر شکیبایی شما چیره آید و سیاست‌گزاری از نعمت‌ها را فراموش کنید». (نهج‌البلاغه، خطبه‌۸)

امام صادق^(ع) نیز در تعریف زهد فرموده‌اند: «بی‌رغبتی به دنیا، به استفاده نکردن از مال و ثروت یا حرام کردن حلال [بر خود] نیست، بلکه بی‌رغبتی به دنیا آن است که به آنچه در دست داری، از آنچه در دست خداوند عزوجل است، مطمئن‌تر نباشی». (بجاءالآلوار، ۷/۴۳۱۰)

ممکن است بسیاری از ما خود یا دیگران را زاهد و بی‌رغبت به دنیا بدانیم، درحالی‌که واقعیت چیز دیگری است، روایات در این باره هم نقشه راه را به ما نشان داده‌اند.

پیامبر اکرم^(ص) در این باره می‌فرمایند: «ای جبرئیل! تفسیر زهد چیست؟» گفت: «زاهد، آنچه آفریدگارش دوست دارد، دوست می‌دارد و آنچه آفریدگارش ناخوش دارد، ناخوش می‌دارد و از حلال دنیا می‌پرهیزد و به حرام آن توجه نمی‌کند، زیرا حلال آن حساب دارد و حرامش کیفر، و از [اهد] همچنان که به خودش رحم می‌کند، به همه مسلمانان نیز رحم می‌کند و همچنان که از مردار گندیده بسیار بدبو دوری می‌کند، از سخن گفتن نیز می‌پرهیزد و همچنان که از آتش دوری می‌کند که مبادا او را فراگیرد، از خرده‌ریزه‌های دنیا نیز کنار می‌گیرد و آرزویش کوتاه است و مرگ را در برابر چشم خود دارد».

امام رضا^(ع) نیز در پاسخ به پرسش از صفت زاهد فرمودند: «کسی که به کمتر از قوت خود بسنده می‌کند، برای روز مرگش آماده است و از زنده ماندن خود دل‌تنگ است (شوق آخرت و دیدار خدا را دارد)». (بجاءالآلوار، ۷۸/۳۴۹۶)

ثمرات زهد

رسول خدا^(ص) می‌فرایند: «هرکه دل از دنیا برکند، مصیبت‌ها و گرفتاری‌ها بر او آسان شود» (بجاءالآلوار، ۷۷/۱۹۴۷). ایشان همچنین فرموده‌اند: «بی‌رغبتی به دنیا، تن و جان را آسایش می‌بخشد و رغبت به آن، تن و جان را به رنج می‌افکند». (کنزالعمال، ۶۰۶)

امام صادق^(ع) هم درباره آثار منفی دنیاطلبی فرموده‌اند: «رغبت به دنیا، غم و اندوه به بار می‌آورد و بی‌اعتنایی به دنیا، مایه آسایش تن و جان است». (تحف‌العقول، ۳۵۸)

زهد، روزی را کم نمی‌کند

شاید برخی فکر کنند اگر به دنیا بی‌اعتنا باشند، فقیر می‌مانند و روزی‌شان کم خواهد شد، روایات در این باره هم پاسخ ما را به‌صراحت داده‌اند، چنان‌که امام علی^(ع) می‌فرمایند: «هرکه به دنیا بی‌اعتنا باشد، دنیا از دستش نرود و هرکه به دنیا رو کند، دنیا او را به رنج و بدبختی افکند».

الکافی، ۲/۶۱۲۹۲) اما در مورد اینکه بهترین نوع پارسایی و زهدورزی چه نوعی است، امام علی^(ع) می‌فرمایند:

شماره ۲۰
مهرماه ۱۳۹۹
پشت ۱۳۹۳

۱۴

مبتلا به افسوس دائمی

درکار زشتی اخلاقی، حسد یک بیماری مهلک روحی نیز محسوب می‌شود، چون شخص حسود همیشه با دیدن نعمت و برخورداری دیگران، دچار رنج و سختی و وجودش سراسر غصه و غم می‌شود؛ برای همین انسان‌های حسود دائم غمگین هستند. امیرالمؤمنین امام علی^(ع) می‌فرمایند: «حسود، بسیار افسوس می‌خورد». بنا بر تصریح روایات، انسان حسود مثل کشاورزی است که سختی کاشت، داشت و برداشت را تحمل می‌کند اما یک‌باره خرمن خود را آتش می‌زند و آن را نابود می‌کند.

غمگین از نعمت دیگران!

حسد یعنی بدخواستن برای دیگری، رشک بردن و آرزوی نابودی نعمت دیگران را داشتن. دانشمندان اخلاق درباره حسد و حسود می‌گویند، حسد، حالتی است نفسانی و حسود، کسی است که نتواند نعمتی را که خداوند به دیگری عنایت کرده است، تحمل کند و با دیدن نعمت و برخورداری‌های دیگران، غم و اندوه بر جانش بنشیند و نیستی آن نعمت را آرزو کند، چه خودش آن نعمت را داشته باشد، چه از آن بی‌بهره باشد، به‌همین دلیل هم از حسد، به‌بدترین مرض‌های نفس و بدترین و خبیث‌ترین رذایل اخلاقی تعبیر می‌شود.

آثار شوم خانوادگی حسادت

به دلیل آثار منفی فردی، خانوادگی و اجتماعی صفت زیان‌بار حسادت، قرآن و آموزه‌های روایی به‌شدت انسان را از حسد نهی کرده‌اند. قرآن کریم در دو آیه به آثار شوم و خشونت‌بار حسادت در خانواده تأکید و تصریح می‌کند؛ یکی در آیه ۳۰ سوره مائده که درباره‌اجرای قتل‌هاییل توسط برادرش قابیل می‌فرماید: «نَفْسٌ طَغْيَانُگِرشْ]، کشتن برادرش را در نظرش سهل و آسان جلوه داد، پس او را کشت و از زیانکاران شد» و در بیان داستان حضرت یوسف^(ص) و برادرانش نیز به صفت زشت حسادت اشاره می‌کند.

بیماری لاعلاج

از پیامبر^(ص) روایت است که: «ترسناک‌ترین چیزی که از آن بر امت خود می‌ترسم، این است که مال آن‌ها زیاد شود، پس بر یکدیگر حسد بورزند و یکدیگر را به قتل برسانند». امام علی^(ع) هم درباره آثار منفی حسادت می‌فرماید: «کیفر آدم حسود برای توهمین پس که در وقت سرور و خوشحالی تو، او غمگین و غصه‌دار است». (بجار، ج ۲۳، ص ۲۵۳). ایشان همچنین حسد را لعلاج می‌دانند و می‌فرمایند: «حسد، بیماری علاج‌ناپذیری است که جز با از پای درآمدن حسود یا مرگ طرف مقابل، زوال نمی‌پذیرد». (فهرست غرر، ص ۶۷)

آتشی که حسنا ت را می‌بلعد

روایات هم به‌شدت در برابر حسادت موضع دارند و از آثار شوم آن می‌گویند؛ از پیغمبر^(ص) روایت است که: «حسد و ایمان (هرگز) در دل یک نفر جمع نمی‌شوند» (امستدرک، ج ۱۲، ص ۱۸) و نیز از ایشان است که: «آدم حسود -در حقیقت- یک آدم لچوج و ستیزه‌جوست؛ زیرا او به قضا و مقدرات الهی تن نمی‌دهد» (الثالی الاخبار، ج ۲، ص ۱۹۱). امام باقر^(ع) نیز تأکید می‌کنند: «حسد مانند آتشی که هیزم خشک را بحرص وولع می‌خورد، ایمان آدمی را به‌سرعت تپاه و نابود می‌سازد». (بجار، ج ۷۵، ص ۲۵۲)

درمان حسد

درمان حسد، هم راه‌های معنوی دارد، هم اسباب علمی و عملی. علاج عملی حسد آن است که همه رفتارهایی را که ریشه در حسادت دارند، ترک کنیم؛ مثلاً اگر حسادت اقتضا می‌کند که متعرض عرض و آبروی کسی شویم، زیانمان را حفظ کنیم یا در حق کسی که به او حسادت داریم، بخشش و محبت کنیم تا فاصله‌ها از میان برداشته و قلب ما به هم نزدیک شود. راه اصلی علاج حسد، قطع ریشه‌های آن به‌ویژه کبر و خود‌بزرگ‌بینی و خود را عزیزداشتن و شدت حرص است.

پیامبر گرامی اسلام^(ص): إِنَّ عَلِيًّا مَنِي وَأَنَا مِنْهُ وَهُوَ وَلِيَّ كُلِّ مُؤْمِنٍ بَعْدِي.

(مسند احمد، ج ۴، ص ۴۲۸. خصائص نسائی، ص ۲۳)

روشنا

پیامبر گرامی اسلام^(ص): همانا علی از من است و من از علی هستم؛ هر مؤمنی بعد از من، علی، مولی و صاحب اختیار اوست.

دیدگاه معصومین^(ع) درباره گذران روزهای زندگی

گذر عمر

واقعی دورتر شود و همه چیز را از پشت لنز دوربین گوشی‌اش ببیند. خوش گذشتن در میهمانی و کیفیت خرید در بازار و غذای رستوران را، تراق بودن و کیفیت لنز دوربین و تعداد پسندهای مخاطبان و گروه‌هایش معلوم می‌کرد؛ دیگر آنچه در دنیای حقیقی می‌گذشت، واقعی نبود! این روزهای دنیای خیلی از ما، در نگاه دیگران خلاصه شده است. تا جایی‌که گاهی حتی کلاس‌هایی که می‌رویم

احکام

تقلید از مرجع

البته، اگر مکلف مدتی اعمال خود را بدون تقلید انجام دهد یا از فردی تقلید کند که شایستگی تقلید را نداشته، سپس از مجتهدی تقلید کند، در صورتی‌که اعمال گذشته‌اش مطابق نظر آن مجتهد باشد، اعمالش صحیح است؛ والا باطل خواهد بود.

گفتنی است درصد بالایی از احکام، مانند رکعات نماز و وجوب روزه و... مورد اتفاق نظر فقهاست و عملاً هر فردی که چنین عباداتی را انجام می‌دهد، به‌دلیل دانستی است که با واسطه، آن را از فقه‌ها به‌دست آورده است و به‌عبارتی، نوعی تقلید در آن نهفته است. از این‌رو می‌توان احتمال داد که صحت چنین اعمالی، مبتنی بر تقلید از یک مرجع خاص نباشد.

را حتما انجام دهد؛ البته این راه، مشکل است و احتیاج به اطلاعات نسبتاً وسیعی از مسائل فقهی دارد. از یک مجتهد تقلید کند؛ همان‌گونه که مردم در تمام اموری که تخصص ندارند، به متخصصان آن فن مراجعه و به‌دستور آن‌ها عمل می‌کنند.

بنابراین، مکلفی که مجتهد یا محتاط نیست، واجب است راه سوم را برگزیند و برای عمل به وظیفه شرعی خود طبق نظر یکی از مراجع تقلید عمل کند. در غیر این صورت، چنانچه اعمالش را بدون تقلید انجام دهد، اعمال او باطل است؛ یعنی نمی‌تواند به آن‌ها اکتفا کند.

پرسش: آیا تقلید کردن در احکام، واجب است؟ آیا خواندن نماز و انجام دادن دیگر واجبات، بدون تقلید از مجتهد، باطل است؟

پاسخ: انسان مکلف، برای آگاهی و انجام احکام و دستورات دینی، سه راه دارد:

مجتهد باشد: یعنی بتواند احکام الهی را از روی ادله قرآن، حدیث، اجماع و عقل، به‌دست آورد و به‌نظر خود عمل کند. **به احتیاط عمل کند:** یعنی در اعمالش به‌گونه‌ای رفتار کند که یقین کند تکلیفش را انجام داده است؛ مثلاً اگر بعضی مجتهدان کاری را حرام و بعضی مباح می‌دانند، آن را ترک کند یا اگر بعضی آن را مستحب و بعضی واجب می‌دانند، آن

بررسی آثار حسادت بر سبک زندگی انسان بر اساس باورهای دینی

آتشی که خرمن زندگی را می‌سوزاند

امنه مستقیمي! اگرچه رذایل اخلاقی همگی آثار و عواقب منفی دارند و زندگی انسان را دچار ابتلا و بی‌برکتی و حتی بحران می‌کنند، هستند برخی رذایل که نسبت به رذایل دیگر به مراتب بدتر و دارای آثار مخرب‌تر هستند؛ مثل حسادت که کار را حتی تا پای قتل و کشتن دیگری پیش می‌برد؛ نمونه‌اش قابیل که از سر حسادت، برادر خود هابیل را به قتل رساند. مروی کرده‌ایم حسادت و عواقب منفی آن را.